

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف
ریاست عمومی ارشاد و انسجام مساجد
موضوع خطابت روز جمعه و تقریر و بیان
تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات
به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۱۷/ رمضان المبارک / ۱۴۴۷ هـ، ق مطابق ۱۵/ حوت / ۱۴۰۴ هـ، ش

اعمال عَشْرَةَ اخير رمضان، وفضائل واحكام اعتكاف در آن حمایت و پشتیبانی ملت از امارت اسلامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي فَضَّلَ شهر رمضان على سائر الأوقات، وجعل صيامه سببا في تكفير السيئات، وخصَّ العشر الأواخر بمزيد من العطايا والدرجات، وجعل فيها ليلة القدر ليعفو عن الخطايا والزلزلات، وضاعف فيها أجور الأعمال والطاعات، وبعد:

قال الله سبحانه وتعالى: (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ * وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ * لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ * تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ * سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ) القدر: (۵-۱)

مسلمانان معزز و حضار محترم !

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

خداوند متعال، در میان تمام ماه‌های سال، ماه رمضان مبارک را برتر و بافضیلت آفریده است و عبادت اندک در این ماه، پاداش و اجر فراوان دارد.

ده شب و روز اول این ماه، ایام رحمت است، ده روز و شب بعدی ایام آمرزش (مغفرت) هستند، و ده شب و روز اخیر این ماه، ایام نجات از آتش دوزخ می‌باشند.

خداوند متعال در مورد این ماه می‌فرماید: (أَيَّاماً مَعْدُودَاتٍ) یعنی این روزها، روزهایی شمارش شده و اندک‌اند؛ پس از آن‌ها غافل نشوید، بلکه تلاش کنید در این ایام، عبادت بیشتر کرده و پاداش و ثواب کسب کنید، و گناهان خود را آمرزیده سازید.

ده روز اول سپری شد و این ده روز میانی نیز در حال سپری شدن هستند؛ اگر کسی در روزها و شب‌های گذشته کوتاهی و غفلت کرده، حالا تلاش کند که دهه اخیر رمضان المبارک که فضیلت فراوانی دارد، آنرا با عبادت و بندگی پر کند. از تنبلی و سستی و خواب غفلت بیدار شود؛ مبادا که دهه اخیر رمضان بدون عبادت و اطاعت از شما بگذرد.

صحابه کرام و تابعین نسبت به دهه‌ی اخیر رمضان بسیار حرمت و ارزش قائل بودند. ۱ عن أبي عثمان رحمه الله قال: (كأنوا يُعْظَمُونَ ثَلَاثَ عَشْرَاتٍ: الْعَشْرُ الْأَوَّلُ مِنَ الْمُحَرَّمَ، وَالْعَشْرُ الْأَوَّلُ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ، وَالْعَشْرُ الْأَوَّخِرُ مِنْ رَمَضَانَ) قِيَامَ رَمَضَانَ لِمُحَمَّدِ بْنِ نَصْرِ الْمُرُوزِيِّ (ص: ۵۶)

ترجمه: از ابو عثمان نهدي رحمه الله روایت است که گفت: صحابه کرام، تابعین و سلف صالح، سه دهه را بسیار بزرگ می‌داشتند: دهه‌ی اول محرم، دهه‌ی اول ذی‌الحجه و دهه‌ی اخیر رمضان المبارک.

بنابراین، بر هر مسلمان واجب است که در این دهه‌ی اخیر، عبادت و اعمال نیک خود را زیاد کند؛ چرا که هیچ کس نمی‌داند چه وقت خواهد مُرد، و روشن نیست که در رمضان آینده زنده خواهد بود یا نه.

برخی اعمال و کارهای نیک که مؤمن باید در دهه‌ی اخیر رمضان انجام دهد، از این قرارند:

۱- زنده نگه‌داشتن شب‌های دهه اخیر رمضان به عبادت: ما باید شب‌های دهه‌ی اخیر را با عبادت زنده نگه داریم؛ زیرا پیامبر علیه السلام در شب‌های اخیر این ماه به اندازه‌ای عبادت می‌کرد که در هیچ شب دیگری از سال آن گونه عبادت نمی‌کرد، و به خاطر اهمیت زیاد این شب‌ها، خانواده‌اش را نیز بیدار می‌کرد.

در حدیث شریف آمده است: قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا: «كَانَ رَسُولُ اللهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَجْتَهِدُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَّخِرِ مَا لَا يَجْتَهِدُ فِي غَيْرِهِ» صحيح مسلم (۱۷۶/۳)

ترجمه: حضرت ام‌المؤمنین عائشه رضی‌الله‌عنها می‌فرماید: رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم در دهه‌ی اخیر رمضان، به اندازه‌ای تلاش در عبادت می‌کرد که در شب‌ها و روزهای دیگر به آن اندازه تلاش نمی‌کرد.

در حدیث دیگری نیز آمده است: حضرت عائشه رضی‌الله‌عنها می‌فرماید: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرَ شَدَّ مِئْزَرَهُ وَأَحْيَا لَيْلَهُ وَأَيَّقَظَ أَهْلَهُ» (صحيح البخاری، ۱۶۰/۵)

ترجمه: زمانی که دهه‌ی اخیر رمضان داخل می‌شد، پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وسلم کمر همت را محکم می‌بست و شب را زنده نگه می‌داشت و خانواده‌اش را بیدار می‌کرد.

محدثین می‌گویند: عبارت «شَدَّ مِئْزَرَهُ» کنایه از تلاش زیاد در عبادت و توجه کامل به طاعات است، و نیز کنایه از دوری از همبستری با زنان در این شب‌هاست. (مشارق الأنوار، قاضی عیاض، ۲۹/۱)

در این دهه، شب قدر نیز قرار دارد که عبادت در آن شب، از عبادت تقریباً هشتاد و سه سال (۸۳) بهتر است. مستحب است که مؤمن در این شب‌ها نماز تراویح را با امام بخواند و علاوه بر آن، نماز تهجد را نیز به‌جا آورد.

اگر کسی نماز تراویح را همراه با وتر در ابتدای شب با امام خواند، مستحب است که دوباره در انتهای شب برای تهجد برخیزد؛ این عمل کراهت ندارد.

علماء و مجتهدین فقه حنفی می فرمایند: مستحب است کسی که اطمینان دارد شب بیدار می شود، وتر را در آخر شب، بعد از تهجد بخواند. در حدیث آمده است: «مَنْ حَشِيَ مِنْكُمْ أَنْ لَا يَسْتَيْقِظَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَلْيُوتِرْ مِنْ أَوَّلِهِ، وَمَنْ طَمِعَ مِنْكُمْ يَقُومَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَلْيُوتِرْ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ، فَإِنَّ قِرَاءَةَ الْقُرْآنِ فِي آخِرِ اللَّيْلِ مَحْضُورَةٌ، وَهِيَ أَفْضَلُ» (سنن الترمذی، ۳۱۸/۲)

ترجمه: کسی که از شما میترسد که در آخر شب بیدار نمی شود، باید وتر را در اول شب بخواند؛ و کسی که امید دارد در انتهای شب بیدار می شود، باید وتر را در آخر شب بخواند؛ چرا که قرائت قرآن در اخیر شب، در حضور فرشتگان انجام می شود و این عمل برتر است.

اگر کسی وتر را در اول شب با امام خوانده و سپس برای تهجد بیدار شد و نماز خواند، در این عمل هیچ کراهتی نیست، بلکه مستحب است و وتر را دوباره اعاده نمی کند. (البحر الرائق، ۲۶۱/۱؛ رد المحتار، ۱۳۹/۳)

در روایتی آمده که رسول الله صلی الله علیه وسلم نماز تهجد می خواند و سپس وتر را ادا می کرد و بعد از آن، دو رکعت نفل نشسته می خواند: *عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: كَانَ يُصَلِّي ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً، يُصَلِّي ثَمَانِ رَكْعَاتٍ، ثُمَّ يُوتِرُ، ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ» (صحیح ابن خزیمه، ط ۳، ۵۴۷/۱)

ترجمه: از ابو سلمه رضی الله عنه روایت است که گفت: از عائشه رضی الله عنها در مورد چگونگی نماز شب پیامبر صلی الله علیه وسلم پرسیدم. او گفت: پیامبر صلی الله علیه وسلم سیزده رکعت نماز می خواند؛ ابتدا هشت رکعت نماز (تهجد)، سپس سه رکعت وتر، و در پایان دو رکعت دیگر نماز می خواند در حالی که نشسته بود.

۲- جستجو و تحری لیلۃ القدر: در این مسئله میان تمام علما اتفاق نظر است که شب قدر در دهه اخیر رمضان المبارک قرار دارد. از اعمال مهم دهه‌ی اخیر رمضان، جستجوی شب لیلۃ القدر است.

رسول الله صلی الله علیه وسلم به صورت استحبابی دستور داده‌اند که شب قدر را جستجو کنید و فرموده‌اند: عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : «تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ». (صحیح مسلم ۱۷۳/۳)

ترجمه: از حضرت عائشه رضی الله عنها روایت است که گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: شب قدر را در دهه اخیر رمضان جستجو کنید.

در روایت دیگری آمده است: عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «تَحَيَّنُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ». (صحیح مسلم ۱۷۰/۳)

ترجمه: از عبدالله بن عمر رضی الله عنه روایت است که پیامبر علیه السلام فرمودند: زمان شب لیلۃ القدر را در دهه اخیر جستجو کنید.

خداوند متعال شب قدر را در دهه اخیر رمضان پنهان کرده است، تا کسی که خواهان ثواب آن شب است، تمام شب‌های دهه اخیر را به عبادت بگذراند؛ به امید آن که عبادتش با شب قدر مصادف شود و ثواب عبادت هزار ماه را به دست آورد. (حاشیة الطحطاوی علی المراقی، ص ۲۶۴)

به همین منظور، پیامبر علیه السلام در شب‌های دهه اخیر روزه، عبادت را بسیار زیاد می‌کردند و اهل خانه را نیز برای عبادت بیدار می‌نمودند.

لیلة القدر آن شب مبارکی است که خداوند در آن قرآن کریم را نازل کرده است و عبادت در آن شب، بهتر از عبادت هزار ماه، یعنی تقریباً هشتاد و سه سال است.

الله جل جلاله فرموده است: (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ * وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ * لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ * تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ * سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ) (سوره القدر: ۵)

ترجمه: یقیناً ما قرآن را در شب قدر (شب دارای مرتبه و فضیلت) نازل کردیم؛ و توجه میدانی که شب قدر چیست؛ شب قدر بهتر است از هزار ماه، خاصیت آن شب این است که فرشتگان و جبرئیل در آن شب به حکم پروردگار خود فرود می‌آیند برای انجام دادن هرکاریکه الله خواهد؛ آن شب محل نزول سلامتی و رحمت است تا طلوع صبح.

ویژگی‌ها، خصوصیت و فضایل لیلة القدر قرار ذیل است:

الف: خداوند متعال در شب قدر قرآن کریم را از لوح محفوظ به آسمان دنیا نازل کرده است. به همین دلیل خداوند این شب را «شب مبارک» نامیده است: (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ) (الدخان: ۳) ترجمه: بدون شک ما آنرا در شبی با برکت و خجسته نازل کردیم.

ب: عبادت در شب قدر بهتر از عبادت هزار ماه است: (لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ).

در یک حدیث شریف آمده است: عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ دَخَلَ رَمَضَانَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ هَذَا الشَّهْرَ قَدْ حَضَرَكُمْ، وَفِيهِ لَيْلَةُ خَيْرٍ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَنْ حُرِمَهَا فَقَدْ حُرِمَ الْخَيْرِ كُلَّهُ، وَلَا يُحْرَمُ خَيْرَهَا إِلَّا مَحْرُومٌ» سنن ابن ماجه (۱/ ۵۲۶)

ترجمه: حضرت انس رضی الله عنه روایت می‌کند که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند این ماه (یعنی) رمضان به شما فرا رسید، و در آن شبی است که بهتر از هزار ماه است؛ هرکس از آن محروم شود، از تمام خیر محروم شده است، و جز انسان محروم، کسی از خیر آن محروم نمی‌شود.

ج: شب قدر سراسر خیر و برکت است: (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ) (الدخان: ۳)

د: در این شب، فرشتگان بی‌شمار به زمین نازل می‌شوند: (تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ)

در حدیث شریف آمده است: «وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تِلْكَ اللَّيْلَةَ أَكْثَرُ فِي الْأَرْضِ مِنْ عَدَدِ الْحَصَى» صحیح ابن خزیمه ط (۲/ ۱۰۵۰)، أحمد ۵۱۹/۲، الطیالسی ۲۷۷/۴ وقال الهیثمی: رجاله ثقات. المجمع (۳/ ۱۷۵) ترجمه: فرشتگان در آن شب، از تعداد ریگ‌های زمین نیز بیشتر هستند.

حافظ ابن کثیر در تفسیر این آیه می‌فرماید: (أَيُّ: يَكْتَرُ تَنْزُلُ الْمَلَائِكَةِ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ لِكثْرَةِ بَرَكَتِهَا، وَالْمَلَائِكَةُ يَتَنَزَّلُونَ مَعَ تَنْزُلِ الْبَرَكَةِ وَالرَّحْمَةِ) (تفسیر ابن کثیر ۸/۴۴۴)

ترجمه: یعنی در این شب به سبب برکت فراوانش، نزول فرشتگان بسیار زیاد است و فرشتگان همراه با نزول برکت و رحمت نازل می‌شوند.

هـ: در این شب، امور مهم سالانه تقدیر و مشخص می‌شود: (فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ) (الدخان: ۴)

ترجمه: چون هر کار مهم و حکیمانه در آن شب مبارک بیان و مقرر می‌گردد.

حافظ ابن کثیر می‌گوید: (یعنی در شب قدر، امور سالانه از لوح محفوظ به فرشتگان نویسنده ابلاغ می‌شود و آنچه در طول سال از مرگ‌ها، روزی‌ها و حوادث رخ خواهد داد، تعیین می‌گردد.) (تفسیر ابن کثیر / دار طيبة ۸ / ۴۴۵)

و: به سبب قیام در شب قدر، گناهان گذشته بخشیده می‌شود: «مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» (صحیح البخاری ۴/۵۷۴)

ترجمه: هرکس شب لیلۃ القدر را با ایمان و به قصد کسب ثواب به عبادت بگذراند، گناهان گذشته‌اش بخشیده می‌شود.

ز: در این شب امید قبولی دعا بسیار زیاد است. عن عائشة رضي الله عنها قالت: قالت رضي الله عنها: يا رسول الله، أَرَأَيْتَ إِنْ وافقتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ ما أَدْعُو؟ قال: تَقُولِينَ: اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي) رواه ابن ماجه

ترجمه: حضرت عائشه رضی الله عنها پرسید: ای رسول خدا، اگر شب لیلۃ القدر را دریابم چه دعایی بخوانم؟ فرمودند: بگو: «خدایا، تو بخشنده‌ای و بخشش را دوست داری، پس مرا ببخش.»

۳- تلاوت قرآن کریم: از اعمال مهم دهه‌ی اخیر رمضان، تلاوت قرآن کریم است. شایسته است در این شب‌ها و روزها قرآن با تدبر و خشوع بیشتر قرائت شود.

حضرت جبرائیل علیه السلام هر سال در رمضان با پیامبر صلی الله علیه وسلم قرآن را مرور می‌کردند.

در حدیث شریف آمده است: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: «كَانَ يَعْزِضُ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقُرْآنَ كُلَّ عَامٍ مَرَّةً فَعَرَضَ عَلَيَّ مَرَّتَيْنِ فِي الْعَامِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ». صحیح البخاری ت (۱۲ / ۴۴۰)

ترجمه: هر سال یک بار قرآن بر پیامبر عرضه می‌شد و در سالی که ایشان وفات کردند، دو بار عرضه شد.

۴- اعتکاف: اعتکاف از بهترین اعمال است و پیامبر علیه السلام در دهه آخر ماه مبارک رمضان اعتکاف می‌کردند.

در حدیث شریف آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ- قَالَ: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ عَشْرَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَانَ الْعَامَ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عِشْرِينَ يَوْمًا». رواه البخاري

ترجمه: از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که می‌گوید: پیامبر علیه السلام در هر رمضان ده روز (دهه آخر) اعتکاف می‌کردند، و در سالی که وفات یافتند، بیست روز اعتکاف نمودند.

۵- زیاد دعا کردن: از اعمال دهه آخر ماه مبارک رمضان ، خواندن دعاها و اذکار فراوان است.

در دهه آخر، زیاد دعا کردن کار بسیار پسندیده‌ای است؛ زیرا اگر دعاها با شبی موافق شود که در آن لیلۃ القدر باشد، دعاهاى شما پذیرفته خواهد شد.

۶- صدقات و انجام اعمال نیک: در دهه آخر، انجام صدقات بیشتر و کارهای نیک نیز ثواب فراوان دارد.

زیرا در حدیث شریف آمده است که پیامبر علیه السلام در رمضان بیش از هر زمان دیگر سخاوتمند بودند. مراد از سخاوت، انجام کارهای نیک، دادن خیرات و صدقات، و کمک به مردم در امور دنیا و آخرت است.

۷- کمک کردن به اعضای خانواده در عبادت و طاعت:

در حدیث شریف آمده است که پیامبر علیه السلام در دهه آخر کمر به عبادت می‌بستند و اهل خانه خود را نیز برای عبادت بیدار می‌کردند.

فضائل و احکام اعتکاف:

اعتکاف در دهه آخر رمضان المبارک سنت مؤکده است.

اعتکاف در مسجدی که در آن پنج وقت نماز با جماعت ادا می‌شود، سنت کفایی است. نور الإيضاح (ص: ۱۱۴). در حدیثی آمده است: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَّلَ مِنْ رَمَضَانَ. صحيح البخاري ت (۵/ ۱۶۳)

ترجمه: از عبدالله بن عمر رضی الله عنه روایت است که می‌گوید: پیامبر علیه السلام در دهه آخر رمضان اعتکاف می‌کردند. در روایت دیگری آمده است که پیامبر علیه السلام بر اعتکاف دهه آخر رمضان مواظبت داشتند.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَّلَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ» صحيح البخاري ت (۵/ ۱۶۴)

ترجمه: از حضرت عایشه رضی الله عنها، همسر پیامبر علیه السلام، روایت است که می‌گوید: پیامبر صلی الله علیه وسلم همواره در دهه آخر رمضان اعتکاف می‌کردند تا اینکه الله تعالی ایشان را وفات داد.

امام زهری رحمه الله می‌فرماید: (يَا عَجَبًا لِلنَّاسِ تَرَكُوا الْإِعْتِكَافَ وَمَا تَرَكَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنْذُ دَخَلَ الْمَدِينَةَ إِلَى أَنْ تَوَفَّاهُ اللَّهُ). الجوهرۃ النيرة (۲/ ۶)

ترجمه: شگفتا به حال مردم! اعتکاف را ترک کرده‌اند، در حالی که پیامبر علیه السلام از زمانی که وارد مدینه شدند تا هنگامی که الله تعالی ایشان را وفات داد، هرگز اعتکاف را ترک نکردند.

امام عطاء رحمه الله می‌فرماید: مثل المعتكف كمثل رجل له حاجة إلى عظيم فيجلس على بابه ويقول لا أبرح حتى تقضي حاجتي والمعتكف يجلس في بيت الله تعالى ويقول لا أبرح حتى يغفر لي فهو أشرف الأعمال إذا كان عن إخلاص. [المبسوط للسرخسي]

ترجمه: مثال معتکف مانند مردی است که حاجتی نزد بزرگی دارد، پس بر در او می‌نشیند و می‌گوید: از اینجا نمی‌روم تا حاجتم را برآورده سازی. معتکف نیز در خانه‌ی الله تعالی می‌نشیند و می‌گوید: از اینجا نمی‌روم تا مرا بیامرزی. بنابراین، اعتکاف از شریف‌ترین اعمال است، هرگاه با اخلاص انجام شود.

اعتکاف از اشرف اعمال است؛ زیرا در اعتکاف دو عبادت با هم جمع شده است: یکی روزه و دیگری اعتکاف.

در اعتکاف دهه‌ی آخر، فضیلت دیگری نیز نهفته است و آن این است که این ایام، دهه‌ی آخر رمضان المبارک می‌باشد.

در اعتکاف دهه‌ی آخر رمضان المبارک، حکمت‌ها و فواید فراوانی وجود دارد که برخی از آن‌ها به شرح زیر است:

۱- برای به دست آوردن رضای الله تعالی خلوت کردن و خود را برای عبادت او فارغ ساختن. چنان‌که الله جل جلاله فرموده است: (وَادْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا). المزمّل (۸) «تبتل» به معنای قطع رابطه با دنیا و فارغ ساختن خود برای ذکر و عبادت الله تعالی است. در «تبتل» دو چیز وجود دارد: یکی اتصال و دیگری انفصال. انفصال یعنی جدا کردن دل از کارهای مشغول‌کننده‌ی دنیوی و قطع علاقه از امور دنیا.

و اتصال آن است که انسان از نظر جسمی و روحی دل خود را به الله تعالی پیوند دهد و دل را مطابق رضای او وابسته سازد.

۲- اعتکاف خلوت کردن برای محاسبه‌ی نفس است و برای اصلاح و تزکیه‌ی قلب، اعتکاف فرصت خوبی می‌باشد. الله تعالی فرموده است: (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا * وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا). الشمس (۹-۱۰) ترجمه: هر کس نفس خود را پاک گردانید، قطعاً رستگار شد، و هر کس آن را آلوده ساخت، قطعاً زیانکار گردید.

نیاکان صالح ما در این شب‌های مبارک اعتکاف می‌کردند و با نفس‌های خود محاسبه می‌نمودند و آنان را از گناهان باز می‌داشتند.

۳- با اعتکاف، فرصت جستجوی شب قدر فراهم می‌شود و جستجوی لیلۃ القدر در مکان‌هایی انجام می‌شود که نزد الله تعالی مقدس‌ترین مکان‌ها هستند، و آن مساجد می‌باشند.

۴- اعتکاف در حقیقت کناره‌گیری از دنیا و شهوات و کارهای دنیوی است؛ زیرا مشغله‌های دنیوی، تجارت‌ها و وظایف، انسان را از عبادت باز می‌دارند.

۵- در اعتکاف، خود را برای عبادت فارغ ساختن است، مانند خواندن نمازها، تلاوت، ذکر و دعاها. الله تعالی فرموده است: (فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ * وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ) الشرح (۷-۸) ترجمه: پس هنگامی که فارغ شدی، به عبادت برخیز، و تنها به سوی پروردگارت رغبت کن.

۶- اعتکاف عادت دادن نفس به مسجد و ایجاد تعلق با مسجد است. همچنین در اعتکاف، فرصت خوبی برای ایجاد محبت و رابطه‌ی نیک با نمازگزاران مسجد فراهم می‌شود.

۷- با اعتکاف، فرصت درک جماعت و نماز خواندن با جماعت به دست می‌آید. معتکف کسی است که همواره در انتظار نماز نشسته است، و انتظار نماز جماعت در حکم رباط (مرزبانی در راه خدا) محسوب می‌شود.

۸- در اعتکاف، زنده کردن سنت‌های رسول الله صلی الله علیه وسلم و پیروی و متابعت از سنت‌های ایشان است.

برخی از شرط‌های اعتکاف به شرح زیر است:

۱- نیت برای اعتکاف شرط است.

۲- مسجد برای اعتکاف شرط است؛ مسجدی شرط است که در آن پنج وقت نماز ادا می‌شود.

اما زنان در مسجد خانه اعتکاف می‌کنند و خود را از افراد خانه جدا می‌سازند.

۳- برای اعتکاف مسنون، روزه شرط است و خودداری از جماع نیز شرط می‌باشد؛ کسی که برای اعتکاف می‌نشیند باید روزه‌دار باشد. معتکف بدون عذر شرعی و جز برای رفتن به نماز جمعه نمی‌تواند از مسجد خارج شود. اگر بدون عذر حتی برای یک ساعت بیرون شود، اعتکافش فاسد می‌گردد. و اگر کسی در شب عمداً یا از روی فراموشی جماع کند، اعتکافش باطل می‌شود. [الاختیار لتعلیل المختار]

۴- برای اعتکاف زنان شرط است که از حیض و نفاس پاک باشند. با وجود حیض و نفاس، اعتکاف جایز نیست؛ زیرا اعتکاف عبادت است و عبادت بدون طهارت صحیح نیست.

آداب اعتکاف:

برخی از آداب اعتکاف به شرح زیر است:

۱- برای اعتکاف دهه آخر رمضان، روش مسنون این است که معتکف در عصر روز بیستم رمضان، پیش از غروب آفتاب، وارد مسجد شود.

۲- پیش از نشستن به اعتکاف، ناخن‌های خود را بگیرد، موی سر خود را مرتب کند و بدن خود را پاک سازد.

۳- اعتکاف کننده باید با نیت پاک و به دور از هرگونه ریا و مقاصد دنیوی وارد اعتکاف شود.

۴- در زمان اعتکاف باید هدف و مقصد اعتکاف را در نظر داشته باشد و همواره به یاد داشته باشد که خود را برای عبادت الله جل جلاله اختصاص داده و با حضور قلب در اعتکاف باقی بماند.

۵- در شب و روز بر عبادات، اوراد و اذکار تمرکز کند، مانند: نماز با جماعت، اهتمام به نمازهای سنت، توجه به نمازهای مستحب مانند نماز اشراق، قیام اللیل، نماز پس از هر وضو، شش رکعت پس از سنت‌های مغرب، خواندن اذکار شب،

گفتن اذکار در اوقات مختلف روز، تلاوت بیشتر قرآن کریم، پاسخ دادن به اذان پس از اذان مؤذن و غیره.

۶- معتکف باید تلاش کند برای نماز زود از خواب برخیزد، آماده شود، وضو بگیرد و نماز سنت را با خشوع و خضوع ادا کند.

۷- معتکف باید وقت را غنیمت بشمارد و نمازهای نفل را زیاد بخواند، و برای اینکه در یک عبادت خسته نشود، عبادات نفلی

متنوع انجام دهد؛ گاهی نماز نفل بخواند، گاهی نماز چاشت و دیگر نمازهای مستحب را ادا کند، گاهی تلاوت کند،

زمانی تسبیح، تهلیل و تحمید بگوید، زمانی دعا کند و استغفار نماید، و در اوقاتی بر پیامبر علیه السلام درود بفرستد.

۸- معتکف باید خوراک، سخن و خواب را کم کند؛ زیرا خواب و خوراک زیاد باعث سستی بدن می‌شود و انسان را از عبادت باز می‌دارد.

۹- معتکف باید تلاش کند با وضو باشد، تا از وسوسه‌های شیطان در امان بماند.

۱۰- اگر در مسجد بیش از یک معتکف حضور داشته باشند، باید یکدیگر را به صبر توصیه کنند، به استفاده سالم از وقت سفارش نمایند، از سخنان بیهوده پرهیز کنند و یکدیگر را در برپایی عبادت یاری دهند.

۱۱- باید از پذیرش زیاد دیدارکنندگان و ضایع کردن وقت با آنان خودداری شود.

۱۲- استفاده بی‌مورد از موبایل به اعتکاف آسیب می‌زند و وقت معتکف را ضایع می‌کند.

حمایت و پشتیبانی ملت از امارت اسلامی:

هموطنان عزیز و مجاهدین!

دفاع از کشور، مردم و نظام اسلامی بر همه واجب است.

در ماه مبارک رمضان، گروهی مشخص از کشور همسایه همراه با نظامیان مزدور، مردم ما را به شهادت رسانیدند. این اقدام باعث شد که نیروهای دفاعی و مجاهدین، با عملیات‌های تلافی‌جویانه و ضربتی، پاسخ کوبنده بدهند. برای جلوگیری از آسیب به غیرنظامیان، تنها تأسیسات نظامی هدف قرار گرفته‌اند؛ در نتیجه تعداد زیادی از مزدوران کشته و برخی اسیر شدند.

در این شرایط حساس، دفاع از ملت افغانستان، حریم، مردم و نظام اسلامی واجب است.

دفاع از حریم، مرزها، مردم و نظام، حق مشروع ماست و این یک جهاد بزرگ است تا ظلم ظالم دفع و پاسخ داده شود.

خداوند می‌فرماید: {أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ} [الحج: ۳۹]

ترجمه: «به کسانی که با آنها جنگ می‌شود، اجازه داده شده زیرا بر آنها ظلم شده است و خداوند بر یاری آنان به‌راستی قادر است.»

و در جای دیگر فرموده است: {فَمَنْ اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ} [البقرة: ۱۹۴] ترجمه: «هر کس بر شما تجاوز کند، شما نیز به همان اندازه بر او تجاوز کنید.»

تجاوز دشمن به حریم ما توسط نظامیان پاکستانی انجام شده و مسئولیت دنیوی و اخروی این اقدامات بر عهده کسانی است که این کار را آغاز کرده‌اند، زیرا هر کس باعث بدی شود، مسئول نتایج آن نیز هست.

در حدیثی شریف آمده است: «نه هیچ نفسی به ظلم کشته می‌شود، مگر اینکه سهمی از خون آن بر نخستین فرزند آدم (قابیل) است، زیرا او نخستین کسی بود که قتل را آغاز کرد.» خداوند در مورد مقابله با تجاوز دشمن فرموده است: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ} [آل عمران: ۲۰۰] ترجمه: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! صبر کنید، پایدار باشید، در صفوف دفاع بایستید و از خدا پروا کنید تا رستگار شوید.»

هموطنان عزیز! دفاع از جان، مال، خانواده، حریم و نظام اسلامی، هدف مشروع و اصل اسلامی است. دفع ظلم و جلوگیری از تعرض بر مسلمان واجب است و در این مسیر، مرگ، شهادت محسوب می‌شود.

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «مَنْ قُتِلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ» سنن الترمذی (۳۰ / ۴) ، سنن النسائی (۱۱۶ / ۷)

ترجمه: «هر کس در راه دینش کشته شود، شهید است. هر کس برای دفاع از مالش کشته شود، شهید است. هر کس برای دفاع از جانش کشته شود، شهید است. و هر کس برای دفاع از خانواده‌اش کشته شود، شهید است.»

نگهبانی از کشور، حریم، مردم و نظام، و گذراندن شب و روز در آمادگی، بهتر است از یک ماه روزه و قیام شبانه آن.

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «رَبَّاطٌ يَوْمَ وَيْلَةٍ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ». صحیح مسلم (۵۰ / ۶) ترجمه: گذراندن یک روز و یک شب در صف دفاع بهتر از روزه و قیام شب یک ماه است. همچنین پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «مَنْ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ» صحیح البخاری ت (۳۱۹ / ۲) ترجمه: «کسی که پاهایش در راه خدا خاک آلود، خداوند او را از آتش جهنم حفظ می‌کند.»

ملت مجاهد! اکنون زمان آن رسیده است که همه مردم در کنار مجاهدین خود بایستند و حمایت و پشتیبانی خود را از نیروهای دفاعی اعلام کنند.

مانند نیاکانمان، تمام قوم‌های افغانستان متحد و با یک صدا در کنار مجاهدین و نیروهای دفاعی ایستاده‌اند.

تمام مردم افغانستان، حمایت کامل خود را از نیروهای دفاعی و مجاهدین اعلام می‌کنند و با خوشحالی با کسانی مقابله می‌کنند که برای دریافت چند دلار، دوباره با قدرت‌های غربی علیه ما قرارداد بسته‌اند.

مرگ در برابر کسانی که نظام‌های استعماری و طاغوتی را در کشور حاکم کرده‌اند، زندگی در ظل قوانین کفری را ادامه می‌دهند و در محاصره فلسطینی‌ها مشارکت می‌کنند.

بارك الله لي ولكم في القرآن العظيم ، ونفني وإياكم بما فيه من الآيات والذكر الحكيم ، أقول ما تسمعون وأستغفر الله

العظيم الجليل لي ولكم ولسائر المسلمين من كل ذنب فاستغفروه إنه هو الغفور الرحيم.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته